

روزنامه فرهنگ و هنر

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری وصف صبا
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

گفت‌وگوی صبا با مریم شعبانی،

کارگردان نمایش راحوما

قصه زنانی که روایتشان

در تاریخ شنیده نشده است

چطور می بینید؟

همان طور که پیش تر هم به این مسئله اشاره کردم، با وجود آن که از ظرفیت گسترده‌ای در این زمینه برخورداریم، ولی کمتر شاهد تنوع و کارهای خلاقه بوده‌ایم. این در حالی است که هنوز هم کتاب‌هایی هستند که می‌توانند دستمایه کار پژوهشگران تئاتر آیینی قرار گرفته و باعث شوند تا کارگردانان و نمایشنامه‌نویسان، ایده‌های نوتری را از بطن این کتاب‌ها استخراج کرده و تبدیل به یک اثر تئاتری کنند. در مجموع معتقدم که نمایش‌های آیینی به دلیل بهره‌گیری از قصص محدود، دچار تکرار شده‌اند و در این حیطه روند روبه‌رشدی نداریم چون دچار تکرار شده‌ایم، در حالی که تئاتر آیینی هم چنان جای کار بسیار دارد.

صرف نظر از قصه‌ای که در «راحوما» با آن مواجه هستیم، یکی دیگر از نقاط قوت نمایش بهره‌گیری از اجرای موسیقی و پر فورمنس است، در این باره هم توضیح دهید؟

همین طور است! ما یک گروه بیست نفره داشتیم و با استفاده از کتاب‌های تاریخی سعی کرده‌ایم چنین نمایشی را روی صحنه ببریم. دلیل استفاده از تکنیک پر فورمنس هم این بود که اصولاً همیشه دوست دارم از تکنیک‌های جدید در تئاترهایم بهره بگیرم که یک سبک جدید هنری در حیطه تئاتر به شمار می‌رود. گروه «هنر مقدس» متشکل از ۵۰ بانوی هنرمند است که اجرای بخش آوایی و نمایشی را به عهده دارند.

چرا این نمایش فقط برای بانوان اجرا می‌شود؟

تجربه نشان داده است که خانم‌ها دوست دارند فضای مستقل و زنانه خود را داشته باشند و به نظر می‌رسد که چنین فضاهایی کمتر در تئاتر فراهم شده است. به هر حال، اجرای این نمایش فقط برای بانوان به خاطر آمارسنجی و استقبال بوده است که خود آنها نسبت به نمایش‌هایی از این دست نشان داده‌اند. کم‌این که کنسرت‌های بانوان هم همیشه در این سال‌ها با استقبال گسترده‌ای از سوی مخاطبان خانم روبه‌رو بوده است. خوشبختانه اجرای نمایش برای بانوان مورد توجه قرار گرفته و براساس بازخوردهایی که تا امروز داشته‌ایم، توانسته‌اند با این کار ارتباط برقرار کنند، به‌خصوص این که تم نمایش حول محور زنان تاریخ‌ساز می‌گردد.

است و طبعاً رشد کمی آثاری از این دست اتفاق خوشایندی به شمار می‌رود. ما سعی کردیم در «راحوما» ضمن تبیین یک روایت زنانه، تاریخ را ورق بزنیم و در بستر این روایت، گوشه‌هایی از واقعه کربلا را برای مخاطبان؛ به خصوص نسل جوان به تصویر بکشیم. هر چند این نمایش بیش از آن که تم عاشورایی داشته باشد جنبه تاریخی دارد.

برای نگارش چنین نمایشنامه‌ای چقدر به پژوهش در حوزه مستندات تاریخی پرداخته‌اید؟

کتاب‌های متعددی را مطالعه کردیم تا بتوانیم طرح و هسته اصلی نگارش نمایشنامه را بیابیم. جالب است به این نکته اشاره کنم که در تاریخ شخصیتی به این نام واقعا وجود نداشته است. «راحوما» زنی مسیحی بوده که بعد از آشنایی با یک زن مسلمان مسیر زندگی‌اش دستخوش تحول می‌شود و با همسفر شدن با آن زن مسلمان، هر دوی آنها تجربیات خود را با یکدیگر به اشتراک می‌گذارند و البته در این مسیر اتفاقاتی هم رخ می‌دهد. نگارش چنین آثاری دشواری‌های خاص خود را دارد، چرا که باید با نگاه وفادارانه نسبت به مستندات تاریخی نوشته شود و از طرفی، این قدر جنبه دراماتیک آن مخاطب را جذب کند تا به‌مدد قصه‌ای که روی صحنه می‌بیند کنج‌گاو شود و به دنبال مطالعه بیشتر در این زمینه برود.

به عنوان یک کارگردان زن فکر می‌کنید چه دست‌اندازهایی بر سر راه زنان در تئاتر و جایگاه کارگردانی وجود دارد؟

بزرگ‌ترین مسئله در حال حاضر این است که زنان به‌رغم اشتیاق و توانمندی‌های‌شان در عرصه فعالیت‌های اجتماعی و هنری با محدودیت بیشتری به نسبت مردان مواجه هستند. منظورم از محدودیت، گستردگی وظایف زنان است که فقط به کار در بیرون از منزل محدود نمی‌شود و باید به انجام امور خانه‌داری، نگهداری از فرزند و... هم بپردازند. ولی با وجود تمام این مسائل، امروز زنان توانسته‌اند در حوزه‌های مختلف جامعه؛ به‌خصوص هنر عملکرد تاثیرگذاری داشته باشند. از این رو، تفاوتی با کارگردانان مرد ندارند، چون مسیر هنر مشخص است و فقط کافی است تا زنان به خودشان باور و اعتماد داشته باشند. در مجموع شرایط اجتماعی برای حضور زنان فراهم است.

مواجهه مخاطبان با تئاترهای آیینی مانند «راحوما» را

آزاده صالحی - نمایش «راحوما» این روزها در تالار اندیشه حوزه هنری در حال اجراست. نویسندگی و کارگردانی این اثر را مریم شعبانی به عهده دارد. نکته‌ای که این نمایش را از دیگر تئاترهای امروز متفاوت می‌کند این است که تنها برای بانوان اجرا می‌شود. به گفته کارگردان، دلیل انتخاب مخاطبان این نمایش، فراهم کردن فضایی مستقل و زنانه برای مخاطبان خانم است. نمایش «راحوما» که بن‌مایه‌ای تاریخی و مستند دارد به روایت زندگی سه زن اختصاص دارد که دست‌سرنوشت، مسیر آنها را با یکدیگر مشترک می‌سازد. در باره جزئیات بیشتر این نمایش خبر نگار صبا با کارگردان آن به گفت‌وگو نشستیم. **درباره ضرورت اجرای این نمایش که از تم تاریخی برخوردار است، توضیح دهید.**

از مدت‌ها قبل طرح نگارش چنین نمایشنامه‌ای را در ذهن داشتم و می‌خواستم اثری تاریخی و در عین حال مستند را روی صحنه ببرم. در واقع «راحوما» سرگذشت زنان تاریخ‌ساز جهان است که روایتشان به دلایل مختلف در تاریخ گم شده و به آن شکلی که باید شنیده نشده است. تلاش من این بود تا این نمایش در عین این که به لحاظ بصری نزد مخاطبان جذاب باشد، به عنوان ورقه‌ای از تاریخ مستند هم در معرض دید قرار بگیرد.

در سال‌های اخیر توجه‌ها نسبت به اجرای آثار عاشورایی در تئاتر بیشتر شده و به همان نسبت شاهد تولیداتی در این زمینه هستیم، اما واقعا نمایش‌هایی با این مضمون چقدر می‌توانند در شناخت زوایای پنهان و شاید کمتر بیان شده واقعه کربلا به مخاطبان نقش داشته باشند؟

آنچه مسلم است این که هر کشوری برای خود آداب و رسوم و عقاید منحصر به فردی دارد. توجه به واقعه کربلا به دلیل پیشینه طولانی و اهمیت این موضوع، سال‌هاست که دستمایه خلق آثار هنری در قالب‌های مختلف از جمله تئاتر قرار گرفته است. چنان که خودتان هم در سوال اشاره کردید، جای خوشبختی است که در این سال‌ها بیش از گذشته بر حجم تولیدات نمایشی با این موضوع افزوده شده است. می‌توان گفت، پرداختن به واقعه کربلا در آداب و رسوم ما تنیده شده

برنده اسبیرن بلورین و نامزد ۷ اسبیرن
ارچیل و بگین چیشورن فیلم جشنواره کن

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
استادان سینمایی سوزو

در آغوش درخت
In the Arms of the Tree

کارگردان
ریان لطفی

تهیه و تولید
محمدرضا مصباح

سجاد نصراللهی
نویسنده

پخش و
پخش سبز

ریان لطفی
RAYAN LOTFI

اهورا لطفی
AHOURA LOTFI

روح‌الله زمانی
ROHOLLAH ZAMANI

جواد قامتی
JAVAD GHAMATI

مارال بنی‌آدم
MARAL BANI ADAM